ECLI:LV:AT:2017:0911.11300014413.1.L

Lieta Nr. 11300014413

SKK-329/2017

Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa

LĒMUMS

Rīgā 2017.gada 11.septembrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:

tiesnese Anita Poļakova,

tiesnese Anita Nusberga,

tiesnese Inguna Radzeviča

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar Madonas rajona prokuratūras virsprokurores Jolantas Tropas kasācijas protestu un apsūdzētā /pers. B/ kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas 2017.gada 15.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Madonas rajona tiesas 2016.gada 3.oktobra spriedumu

/pers. B/, personas kods /personas kods/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem un ar policijas kontroli uz 1 gadu;

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221.panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar īslaicīgu brīvības atņemšanu uz 2 mēnešiem;

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 208.pantā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu, atņemot tiesības veikt komercdarbību ar akcīzes precēm uz 3 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu /pers. B/ noteikts sods brīvības atņemšana uz 3 gadiem 6 mēnešiem un policijas kontrole uz 1 gadu, atņemot tiesības veikt komercdarbību ar akcīzes precēm uz 3 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 51.pantu noteiktajam sodam daļēji pievienots sods, kas nav izciests pēc Rēzeknes tiesas 2014.gada 23.janvāra sprieduma, un galīgais sods /pers. B/ noteikts brīvības atņemšana uz 4 gadiem 7 mēnešiem un policijas kontrole uz 1 gadu, atņemot tiesības veikt komercdarbību ar akcīzes precēm uz 3 gadiem.

/pers. B/ piemērotie drošības līdzekļi – nodošana policijas uzraudzībā un aizliegums izbraukt no valsts – atstāti negrozīti.

No /pers. B/ valsts labā piedzīta Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) pieteiktā kaitējuma kompensācija 65 547,16 *euro*.

No /pers. B/ un /pers. C/ solidāri valsts labā piedzīta VID pieteiktā kaitējuma kompensācija 7962,53 *euro*.

[2] Turklāt ar Madonas rajona tiesas 2016.gada 3.oktobra spriedumu **/pers. C**/, personas kods /personas kods/, atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 221.panta pirmās daļas. Daļā par /pers. C/ kasācijas sūdzība vai kasācijas protests nav iesniegts.

[3] Ar Madonas rajona tiesas 2016.gada 3.oktobra spriedumu /pers. B/ atzīts par vainīgu un sodīts

[3.1] pēc Krimināllikuma 221.panta trešās daļas par tabakas izstrādājumu nelikumīgu uzglabāšanu lielā apmērā;

[3.2] pēc Krimināllikuma 221.panta pirmās daļas par tabakas izstrādājumu nelikumīgu realizāciju, ja tā rezultātā radīts būtisks kaitējums;

[3.3] pēc Krimināllikuma 208.panta par nodarbošanos ar uzņēmējdarbību, attiecībā uz kuru pastāv speciāls aizliegums.

[4] Ar Vidzemes apgabaltiesas 2017.gada 15.februāra spriedumu, iztiesājot krimināllietu apelācijas kārtībā sakarā ar apsūdzētā /pers. B/ apelācijas sūdzību, Madonas rajona tiesas 2016.gada 3.oktobra spriedums atcelts daļā:

- par /pers. B/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 208.panta;

- par /pers. B/ noteikto sodu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu;

- par /pers. B/ noteikto sodu saskaņā ar Krimināllikuma 51.pantu.

/pers. B/ atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 208.panta un attaisnots.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu /pers. B/ noteikts sods brīvības atņemšana uz 3 gadiem 1 mēnesi un policijas kontrole uz 1 gadu.

Saskaņā ar Krimināllikuma 51.pantu noteiktajam sodam daļēji pievienots sods, kas nav izciests pēc Rēzeknes tiesas 2014.gada 23.janvāra sprieduma, un galīgais sods /pers. B/ noteikts brīvības atņemšana uz 4 gadiem un policijas kontrole uz 1 gadu.

Pārējā daļā Madonas rajona tiesas 2016.gada 3.oktobra spriedums atstāts negrozīts.

[5] Par apelācijas instances tiesas spriedumu Madonas rajona prokuratūras virsprokurore J. Tropa iesniegusi kasācijas protestu, kurā lūgts atcelt Vidzemes apgabaltiesas 2017.gada 15.februāra spriedumu daļā, ar kuru /pers. B/ atzīts par nevainīgu pret viņu celtajā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 208.panta un attaisnots un /pers. B/ noteikts sods saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu, un atceltajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā. Virsprokurores ieskatā, apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Krimināllikuma pārkāpumu un Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus, kas noveduši pie nelikumīga nolēmuma iepriekš norādītajā daļā.

Kasācijas protestā pausto viedokli virsprokurore pamatojusi ar tālāk izklāstītajiem argumentiem.

[5.1] Apelācijas instances tiesas spriedumā nav ietverta atsauce uz Kriminālprocesa likuma 519.panta attiecīgo punktu, pamatojoties uz kuru /pers. B/ attaisnots, tādēļ spriedums nav saprotams un nav pamatots. Turklāt apelācijas instances tiesa nav norādījusi pierādījumus, pamatojoties uz kuriem tā attaisnojusi /pers. B/ apsūdzībā pēc Krimināllikuma 208.panta. Tādējādi tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 564.panta astoto daļu, 511., 519. un 525.pantu, un šie pārkāpumi ir atzīstami par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, kas noveda pie nelikumīga sprieduma.

[5.2] Apelācijas instances tiesa nepamatoti konstatējusi, ka pret /pers. B/ celtā apsūdzība pēc Krimināllikuma 208.panta neatbilst Kriminālprocesa likuma 405.panta pirmās daļas prasībām.

Virsprokurores ieskatā, apsūdzība pēc Krimināllikuma 208.panta atbilst visām Kriminālprocesa likuma 405.pantā noteiktajām prasībām, un tiesas izmeklēšanā pārbaudītie pierādījumi apstiprina, ka /pers. B/ peļņas nolūkā ir ilgstoši realizējis cigaretes plašam klientu lokam. Apsūdzībā nav jānorāda gūtās peļņas apmērs, jo no objektīvās puses Krimināllikuma 208.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu raksturo aktīvo darbību – uzņēmējdarbības, attiecībā uz kuru pastāv speciāls aizliegums, – veikšana. Minētajam noziedzīgajam nodarījumam ir formāls sastāvs, un noziegums ir pabeigts ar noziedzīgā nodarījuma sastāvā paredzētās darbības uzsākšanas brīdi.

Apsūdzībā ir aprakstītas /pers. B/ darbības, kas uzskatāmas par aizliegtu uzņēmējdarbību, proti, apsūdzībā norādīts, ka /pers. B/ sistemātiski realizēja /adrese/ un to apkārtnē sev zināmu personu lokam, tostarp /pers. C/, Latvijas Republikas teritorijā nelikumīgi ievestās akcīzes preces –

cigaretes. Realizēto cigarešu daudzumam un to markām nav nozīmes inkriminētā noziedzīgā nodarījuma sastāva konstatēšanā.

[5.3] Apelācijas instances tiesa nepareizi interpretējusi Krimināllikuma 208.panta objektīvās puses pazīmes un nepareizi piemērojusi minēto tiesību normu, kā rezultātā pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574.panta 2.punktā norādīto Krimināllikuma pārkāpumu.

Tiesību teorijā atzīts, ka gadījumā, ja, veicot nelikumīgas darbības ar Krimināllikuma 221., 221.[1] un 221.[2]pantā norādītajiem priekšmetiem, ir konstatējamas arī Krimināllikuma 207. vai 208.pantā ietvertās noziedzīgā nodarījuma pazīmes, nodarījums kvalificējams kā Krimināllikuma 207. vai 208.pantā un 221., 221.[1] vai 221.[2]pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu kopība, taču viena un tā pati darbība nevar būt apsūdzības pamatā, piemērojot vairākas Krimināllikuma normas. No šīs atziņas secināms, ka darbības, par kurām persona apsūdzēta arī pēc Krimināllikuma 221., 221.[1] vai 221.[2]panta, var tikt iekļautas Krimināllikuma 208.panta apsūdzībā, taču tās nevar būt apsūdzības pamatā. Šajā gadījumā apsūdzības pamatā ir /pers. B/ veiktās ilgstošās, sistemātiskās darbības, realizējot personām cigaretes, kas nelikumīgi ievestas Latvijas Republikā, proti, aizliegta uzņēmējdarbība, nevis tikai viena darbība – cigarešu realizēšana /pers. C/.

[6] Par apelācijas instances tiesas spriedumu apsūdzētais /pers. B/ iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūgts atcelt Vidzemes apgabaltiesas 2017.gada 15.februāra spriedumu daļā par viņa atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 221.panta pirmās daļas un 221.panta trešās daļas un atceltajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Apsūdzētā /pers. B/ ieskatā, apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, kas noveda pie nelikumīga sprieduma. Abas zemāko instanču tiesas ir pārkāpušas Kriminālprocesa likuma 511.panta otro daļu, 512.panta pirmo un otro daļu, kā arī Kriminālprocesa likuma 564.panta otro un ceturto daļu.

Kasācijas sūdzībā pausto viedokli apsūdzētais /pers. B/ pamatojis ar tālāk izklāstītajiem argumentiem.

[6.1] Apelācijas instances tiesa pamatojusi spriedumu ar pretrunīgiem pierādījumiem, nav novērsusi radušās šaubas par apsūdzētā /pers. B/ vainīgumu un nav tulkojusi šīs šaubas par labu viņam, kā rezultātā pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 19.panta pirmo, otro un trešo daļu.

Apsūdzētā /pers. B/ vainīguma pierādīšanā tika izmantotas apsūdzētā /pers. C/ liecības, kuras pati tiesa atzinusi par pretrunīgām.

[6.2] Apelācijas instances tiesa ir pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 130.pantu, jo spriedumā izdarītos atzinumus par apsūdzētā /pers. B/ vainīgumu pamatojusi ar nepieļaujamiem pierādījumiem:

- /pers. B/ liecībām, kuras sniegtas citā kriminālprocesā. Šis pierādījums nav pieļaujams, jo tas ir iegūts, neievērojot apsūdzētā tiesības uz aizstāvību;

- /pers. B/ pirmstiesas kriminālprocesā viltus ietekmē sniegtajām liecībām;

- citā kriminālprocesā izņemtajā blociņā esošajām piezīmēm;

- 2014.gada 4.maija kratīšanas protokolu, 2014.gada 1.jūlija dzīvesvietas un transportlīdzekļa kratīšanas protokoliem, kā arī 2014.gada 2.jūlijā izņemto cigarešu apskates protokoliem. Šie pierādījumi nav pieļaujami, jo netika novērstas pretrunas par cigarešu piederību;

- policijas darbinieku un procesa virzītāju liecībām un dienesta ziņojumiem. Šie pierādījumi nav pieļaujami, jo policijas darbinieku sniegtās liecības ir pretrunīgas un nekonsekventas.

Motīvu daļa

[7] Augstākā tiesa atzīst, ka Vidzemes apgabaltiesas 2017.gada 15.februāra spriedums atceļams daļā par /pers. B/ atzīšanu par nevainīgu un attaisnošanu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 208.panta, daļā par /pers. B/ noteikto sodu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu un daļā par /pers. B/ noteikto galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 51.pantu. Atceltajās daļās lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai Vidzemes apgabaltiesā. Pārējā daļā Vidzemes apgabaltiesas 2017.gada 15.februāra spriedums atstājams negrozīts.

[7.1] Pirmās instances tiesa, pamatojoties uz konkrētiem lietā iegūtiem un tiesas sēdē pārbaudītiem pierādījumiem, konstatējusi apsūdzētā /pers. B/ darbībās visas nepieciešamās un obligātās Krimināllikuma 221.panta trešajā daļā un 221.panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu sastāvu pazīmes un atzinusi, ka apsūdzētā /pers. B/ vainīgums iepriekš norādītajos noziedzīgajos nodarījumos ir pierādīts ārpus saprātīgām šaubām. Arī apelācijas instances tiesai nav radušās šaubas par apsūdzētā vainīgumu šajā apsūdzības daļā. Apelācijas instances tiesa ir pārbaudījusi un vērtējusi pirmās instances tiesas spriedumā minētos pierādījumus.

Augstākā tiesa nekonstatē Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus pierādījumu novērtēšanā, kas varētu būt par pamatu apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanai daļā par apsūdzētā /pers. B/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu pēc Krimināllikuma 221.panta trešās daļas un 221.panta pirmās daļas. Arī apsūdzētā /pers. B/ kasācijas sūdzībā nav izklāstīti tādi argumenti, kas varētu būt par pamatu apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanai attiecīgajā daļā.

[7.2] Kasācijas sūdzībā ietvertā norāde par Kriminālprocesa likuma 130.panta pārkāpumu 2014.gada 4.maija personas kratīšanas protokola, 2014.gada 1.jūlija dzīvesvietas un transportlīdzekļa kratīšanas protokolu, 2014.gada 2.jūlijā izņemto cigarešu apskates protokola, policijas darbinieku un procesa virzītāju liecību un dienesta ziņojumu vērtēšanā ir pamatota ar pierādījumu atšķirīgu vērtējumu.

Kasācijas sūdzības autora subjektīvais viedoklis par lietā iegūto pierādījumu citādu novērtējumu, ja tiesa nav pieļāvusi Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus pierādījumu novērtēšanā, nevar būt par pamatu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanai.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 569.panta pirmo un trešo daļu kasācijas instances tiesa lietas faktiskos apstākļus nenoskaidro un pierādījumus lietā no jauna neizvērtē.

[7.3] Apelācijas instances tiesa ir vērtējusi apsūdzētā /pers. B/ iebildumus par viņa 2013.gada 9.aprīļa nopratināšanas protokola izmantošanas pierādīšanā pieļaujamību un atzinusi to par pieļaujamu pierādījumu, konstatējot, ka pretēji /pers. B/ apgalvojumiem no protokola satura redzams, ka apsūdzētais tika pienācīgi informēts par tiesībām uz aizstāvību, bet no aizstāvja atteicās, ko apliecināja ar savu parakstu protokolā.

[7.4] Apelācijas instances tiesa, vērtējot /pers. B/ pirmstiesas izmeklēšanā sniegtās liecības, ir ņēmusi vērā viņa apgalvojumus par psiholoģisku ietekmēšanu pratināšanas laikā. Izvērtējot /pers. B/ liecības kopsakarā ar citiem pierādījumiem, tiesa atzinusi, ka minētie apgalvojumi ir nepatiesi un neapstiprinās ar tiesas izmeklēšanā pārbaudītajiem pierādījumiem.

[7.5] Kasācijas sūdzībā paustais apgalvojums, ka citā kriminālprocesā izņemtajā blociņā esošās piezīmes nav pieļaujams izmantot pierādīšanā, kasācijas sūdzībā nav argumentēts.

Savukārt no apelācijas instances tiesas sprieduma izriet, ka tiesa minēto pierādījumu ir vērtējusi atbilstoši Kriminālprocesa likuma 128.-130.pantā noteiktajam. Tostarp tiesa konstatējusi, ka materiāli no cita kriminālprocesa izdalīti un izskatāmajai krimināllietai pievienoti, ievērojot Kriminālprocesa likuma 391.panta sestajā daļā noteikto, materiālu kopijas apstiprinātas atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr. 916 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība" prasībām.

[7.6] Pamatojoties uz iepriekš norādīto apsvērumu kopumu, Augstākā tiesa atzīst, ka apsūdzētā /pers. B/ kasācijas sūdzība ir noraidāma.

[7.7] Kriminālprocesa likuma 511.panta otrajā daļā noteikts, ka spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. Tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, ja tas atbilst Kriminālprocesa likuma 512.panta nosacījumiem, tostarp minētā panta pirmajai daļai, kas noteic, ka tiesa, taisot spriedumu, pamatojas uz materiālo un procesuālo tiesību normām.

Kriminālprocesa likuma 519.pants likuma redakcijā, kas bija spēkā apelācijas instances tiesas sprieduma pasludināšanas dienā, paredzēja, ka tiesa taisa attaisnojošu spriedumu, ja:

1) apsūdzētā izdarītajā nodarījumā nav noziedzīga nodarījuma sastāva;

2) apsūdzētā piedalīšanās noziedzīgā nodarījumā nav pierādīta.

Kriminālprocesa likuma 519.pants spēkā esošajā likuma redakcijā arī paredz divus attaisnojoša sprieduma taisīšanas pamatus:

1) nav noticis noziedzīgs nodarījums vai apsūdzētā izdarītajā nodarījumā nav noziedzīga nodarījuma sastāva;

2) apsūdzētā piedalīšanās noziedzīgā nodarījumā nav pierādīta.

Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav ievērojusi norādītās tiesību normas.

[7.8] Augstākās tiesas judikatūrā ir pausta atziņa, ka, lai taisītu apsūdzēto attaisnojošu spriedumu, jābūt konstatētam vienam no Kriminālprocesa likuma 519.pantā paredzētajiem attaisnošanas pamatiem (*sk. Augstākās tiesas 2008.gada 28.maija lēmumu lietā Nr. SKK?235/2008 (11087121406)*).

[7.9] Apelācijas instances tiesa, argumentējot apsūdzētā /pers. B/ attaisnošanu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 208.panta, ir paudusi šādus atzinumus:

1) „apsūdzētajam /pers. B/ celtā apsūdzība pēc Krimināllikuma 208.panta nav guvusi apstiprinājumu, tāpēc viņš attaisnojams";

2) „uz šādas nekonkrētas apsūdzības pamata nevar taisīt notiesājošu spriedumu".

Augstākā tiesa konstatē, ka apelācijas instances tiesa, taisot apsūdzēto /pers. B/ attaisnojošu spriedumu apsūdzības daļā pēc Krimināllikuma 208.panta, nav konstatējusi un norādījusi spriedumā vienu no Kriminālprocesa likuma 519.pantā paredzētajiem attaisnošanas pamatiem.

Tādējādi apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas, 512.panta pirmās daļas un 519.panta pārkāpumus, kuri atzīstami par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, kas ir pamats apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanai daļā par apsūdzētā /pers. B/ atzīšanu par nevainīgu un attaisnošanu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 208.panta.

[7.10] Ņemot vērā, ka, izskatot lietu atceltajā daļā no jauna, apelācijas kārtībā ir jāizvērtē arī /pers. B/ celtās apsūdzības pēc Krimināllikuma 208.panta atbilstība Kriminālprocesa likuma 405.panta nosacījumiem, Augstākā tiesa kasācijas protestā minētos argumentus šajā daļā neizskata.

[8] Ņemot vērā, ka sods pēc noziedzīgo nodarījumu kopības /pers. B/ noteikts saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu, daļēji saskaitot piespriestos sodus, un galīgais sods /pers. B/ noteikts saskaņā ar Krimināllikuma 51.pantu, noteiktajam sodam daļēji pievienojot sodu, kas nav izciests pēc Rēzeknes tiesas 2014.gada 23.janvāra sprieduma, apelācijas instances tiesas spriedums atceļams arī daļā par soda noteikšanu /pers. B/ saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu un daļā par galīgā soda noteikšanu saskaņā ar Krimināllikuma 51.pantu.

[9] Ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. B/ piemērotie drošības līdzekļi – nodošana policijas uzraudzībā un aizliegums izbraukt no valsts – atstāti negrozīti.

Ar apelācijas instances tiesas spriedumu pirmās instances tiesas spriedums šajā daļā nav atcelts vai grozīts.

Augstākā tiesa atzīst, ka, atceļot Vidzemes apgabaltiesas 2017.gada 15.februāra spriedumu daļā, apsūdzētajam /pers. B/ turpināma drošības līdzekļu – nodošana policijas uzraudzībā un aizliegums izbraukt no valsts – piemērošana.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587.pantu, Augstākā tiesa

nolēma:

atcelt Vidzemes apgabaltiesas 2017.gada 15.februāra spriedumu daļā:

- par /pers. B/ atzīšanu par nevainīgu un attaisnošanu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 208.panta;

- par /pers. B/ noteikto sodu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu;

- par /pers. B/ noteikto galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 51.pantu.

Atceltajā daļā lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Vidzemes apgabaltiesā.

Pārējā daļā Vidzemes apgabaltiesas 2017.gada 15.februāra spriedumu atstāt negrozītu.

Apsūdzētajam/pers. B/ turpināt piemērot drošības līdzekļus – nodošana policijas uzraudzībā un aizliegums izbraukt no valsts.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese A. Poļakova

Tiesnese A. Nusberga

Tiesnese I. Radzeviča